

تقابل مجلس، تعامل دولت

با گذشت یک سال از شروع دولت آقای روحانی، قطعاً بررسی رابطه دولت و مجلس از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در ابتدا باید به این مساله اشاره کرد که رابطه دولت با مجلس و رابطه مجلس با دولت تفاوت‌های قابل تأملی دارد. چنانچه در این یک سال اگر چه رابطه دولت با مجلس مسالمت‌آمیز و حسنه بوده است اما خلاف آن به عبارتی در زمینه رابطه مجلس با دولت این تعامل چندان مسالمت‌آمیز به نظر نمی‌آید. برنامه استیضاح‌هایی که با گذشت مدت کوتاهی از شروع به کار دولت در برنامه نمایندگان مجلس قرار گرفت اولین مخالفت مجلس با دولت نبوده است و رای به استیضاح آقای فرجی دانا نیز که در این چند روز به نتیجه نرسید ، قطعاً پایان این تقابل نیست. از همان ابتدا، چنانچه قطعاً به یاد می‌آورد سه وزیر پیشنهادی آقای روحانی از سوی مجلس اصولگرا رای اعتماد نیاوردند. پس اختلاف نظر و البته عدم مصوری از سوی نمایندگان مجلس همچنان باقی مانده است. آنچه که در خرداد سال گذشته به وقوع پیوست و موجب روی کار آمدن دولتی میان‌ررو و غیر اصولگرا شد طبیعتاً به مذاق مجلس یکپارچه اصولگرا خوش نیامد. اما اتفاقی بود که افتاده بود و همین موجب شد دو سه ماهی جریان اصولگرا و متبع آن مجلس در شوک قرار گیرد. البته تا گذشت زمان و شروع رسمی فعالیت‌های مجلس جریان اصولگرای حاکم بر مجلس همراهی نسبی با دولت را شروع کرد و آنچه از آن زمان به‌عنوان مخالفان دولت در مجلس سرود صدا کردند و تا زمان فعلی ادامه دارد از سوی اقلیت تندرو در مجلس بوده است. این اقلیت تندرو تلاش می‌کند به هر قیمتی حرکت دولت را کند و راه دولت را با مشکل مواجه کند. مجلس فعلی متأسفانه مجلسی با ساختار ناپایدار و غیرقابل پیش‌بینی است. در مجلس بنا بر جریان‌بندی‌ها با یک اکثریت اصولگرای میان‌رو به رهبری آقای لاریجانی روبرو هستیم اما در همین میان اقلیت تندروی نیز وجود دارد که می‌تواند در مواقعی بخش‌هایی از نمایندگان جریان شناور و آرای شناور را به سمت خود جذب کند. این شناور در مجلس فعلی، بسیار زیاد است. در فضای فعلی، مجلس نسبت به مجالس گذشته ضعیف است و تعداد نماینگانی که مستدل و با حرکت پارلمانی قوی پیش روند و بتوانند جریان‌سازی برای دستیابی به اهداف‌شان داشته باشند بسیار کم است. این فرایند از شروع دولت احمدی‌نژاد آغاز شد و موجب تحلیل رفتن قدرت مجلس بوده است. همین مساله نیز موجب شده است با وجود جریان‌سازی‌هایی که در مجلس علیه دولت شکل می‌گیرد، این جریان قدرت لازم را نداشته باشد. البته در فضای فعلی مجلس این چنین جریانات چنین قدرتی می‌یابند و جریان‌سازی شکل می‌گیرد اما به دلیل اینکه این جریانات فاقد مبانی استدلالی است به سرعت به بدنام شدن مجلس و فاصله گرفتن بدنه جامعه از اصولگرایان تندرو در مجلس می‌انجامد. در برابر رویه دولت نسبت به مجلس به غیر از یک یا دو مورد که به آن نقد می‌شود در سایر موارد رویه درست‌ی است. دولت فعلی از اینکه مجلس را زیر سوال برد با مشروعیت آن را به چالش بکشد اجتناب کرده است. در مقابل می‌بینیم که دولت در این مدت تلاشی برای اینکه برابر اراده مجلس بخواهد شاخ و شانه بکشد نیز نداشته است. دولت فعلی، بودن مجلس و نهاد مجلس را پذیرفته و در تمام این مدت لواپخ را به موقع به مجلس تقدیم کرده و نامهربانی‌های برخی نمایندگان را نیز تحمل کرده است. این رویه بهترین رفتار در برابر مجلس است. اگر دولت بخواهد بی‌صبری کند و بخواهد با اصل مجلس به مخالفت بپردازد نتیجه‌اش همان می‌شود که در دولت آقای احمدی‌نژاد به وقوع پیوسته است. شاید در موارد اندکی در آن دوران نیز حق با آقای احمدی‌نژاد بوده است اما رویه‌ای که او در پی گرفته بود موجب شده بود گشتی عصیانگری و سرکشی که دولت گذشته در قبال مجلس داشت، فضا را ضد دولت کند. در این دوره روش مقابله‌ای و متین از سوی دولت در پیش گرفته شده است که امیادواریم در ادامه نیز با همین روش و به پشتوانه رای مردم بهتر بتواند به اهدافش دست یابد.

گفت‌وگو

■ هر دولتی که روی کار می‌آید مجموعه برنامه‌هایی در حوزه اقتصادی، سیاسی و فرهنگی دارد که معمولاًز همان ابتدا در باره آن اطلاع‌رسانی می‌کند. از طرف دیگر ما برنامه‌هایی مانند چشم‌انداز ۲۰ ساله و برنامه‌های توسعه را نیز داریم که اهداف را مشخص می‌کنند. با توجه به اینکه شما به عنوان وزیر رفاه دولت نهم موظف به اجرایی کردن همین برنامه‌ها بوده‌اید. به نظر تان دولت‌های پس از انقلاب تا به امروز چقدر برنامه‌محور پیش‌رفته‌اند و به برنامه‌هایشان پایبند بوده‌اند؟

قبیل از اینکه ارزیابی‌ای از برنامه‌مند بودن دولت‌های گذشته و امروز داشته باشیم مهم است که ساختار کشور و دغدغه‌های آن را بررسی کنیم. به عبارتی در ابتدا باید دید مسیری که می‌رویم مسیر درستی است یا غلط؟ متأسفانه عموم دولت‌هایی که بر سر کار آمدند، سعی کردند عملکردهای خوب خود را برجسته کنند و کمتر شاهد آن بودیم که این دولت‌ها از کارکرد مثبت و منفی دولت قبل و خودشان با مستندات و آمار واقعی سخن بگویند. چنانچه حتی دیدیم آمارهایی از دستاوردهای خود اعلام می‌کردند که نشان از رشد و پیشرفت بود. همین مساله به خودی خود نشان از ایراد جدی در نحوه برنامه‌ریزی در کشور دارد. قطعاً متوجه هستید که بزرگ‌ترین مشکل آمار در کشور ما این است که دولت‌ها ارائه‌دهنده آمار هستند. بنابراین برای هر تحلیلی ابتدا نیاز داریم مرکز د داشته باشیم که مستقل از دولت‌ها به ارزیابی عملکرد آنها بپردازد. یقیناً سازمانی که آمار می‌دهد اگر وابسته به بودجه دولت باشد با اعضای آن را دولتی‌ها تشکیل دهند، اصلاً ارائه عملکرد معنا پیدا نمی‌کند. این نقیصه از سال‌های گذشته تا به امروز وجود داشته است. برای نمونه در دولت دهم مرکز آمار اعلام می‌کرد که ۱۴ درصد نرخ بیکاری داریم اما هم‌زمان وزیر کار با قطعیت از نرخ بیکاری ۹/۹ درصدی خبر می‌داد. تفاوت از یک درصد تا پنج درصد و گاه بیشتر بود. بگذریم از اینکه آمارهای بین‌المللی هم کاملاً متفاوت با آمار مراکز داخلی بوده است. با این تفاسیل باید قبل از برنامه دادن به فکر دایر کردن مرکزی غیردولتی و با ساختار NGO باشیم تا اظهارنظرهای شخصی تمام نشود. این گام اول برای پیاده‌سازی برنامه‌های رشد و توسعه است. سپس با این رویکرد می‌توانیم به ارزیابی دولت‌ها بپردازیم.

■ در زمینه افکار عمومی باید این اختلاف با محسوس باشد اما وقتی در دستگاهی مشغول به کار می‌شویم ناخواسته با شرایط آن آشنا می‌شویم و می‌دانیم وضع به چه شکل پیش می‌رود. شما هم در دستگاه اجرایی اگر چه فقط یک سال حضور داشتید اما بالاخره با سیستم‌ها و فعالیت‌ها و انحراف از واقعیت‌ها روبه‌رو شدید. مثلاً دولت احمدی‌نژاد حاضر به اجرای برنامه توسعه نگارش شده در دولت اصلاحات نشد. بر اساس تجربیات تان در حوزه اقتصادی چه بر سر برنامه‌های طراحی شده آمده است، چنانچه با مشکلات عدیده مواجه‌ه‌اید؟

در یک ارزیابی کلی و با توجه به برنامه چشم‌انداز ۲۰ ساله باید بگویم هیچ‌وقت در مسیر توسعه موفق عمل نکردیم. البته توجه داشته باشیم هم در برنامه توسعه و هم برنامه چشم‌انداز دیدگاه‌ها هم باید دست‌یافتنی باشد، اگر نباشد، منجر به ناامیدی می‌شود. برای مثال برنامه چشم‌انداز ۲۰ ساله را در نظر بگیرید. هشت درصدی اقتصاد و نرخ تورم یک‌رقمی و کاهش بیکاری در این برنامه باید محقق می‌شد اما خبری نیست. درنهایت ناچاریم برای ۱۰ سال باقی مانده، برنامه جبرانی بگذاریم. باید بعد از این نحوه عملکرد دولت‌ها و سیاست‌ها را ارزیابی شود، البته از سوی نهادهی مستقل از دولت. در گام بعدی باید در ساختارهای کشور بازنگری کنیم. هم‌فعالیتهی که مجلس انجام می‌دهد و هم عملکرد دولت و هم نقش قوه قضایی نیازمند بازنگری است. در آن زمان است که می‌توان زیرساخت‌ها، اهداف اقتصادی و حتی اهداف سیاسی را فراهم کرد، مثلاً ما هیچ وقت تلاش واقعی برای پیوستن به سازمان تجارت جهانی نکرده‌ایم.

■ شما می‌گویید تلاشی نداشتیم اما در سال‌های پایانی دولت اصلاحات در آستانه ورود به WTO بودیم و همه زمینه‌های آن فراهم شد. دولت در این زمینه تلاش بسیاری کرده بود اما این ساختار حاکم بر جامعه بود که مانع از چنین اتفاقی شد.

سال‌ها در نوبت بودیم تا استانداردها را برای ملحق شدن به WTO مهیا کنیم. اگر چه در دولت اصلاحات چنین پیگیری‌هایی اتفاق افتاد اما با پایان فعالیت این دولت و به عبارتی در هفت یا هشت سال گذشته خودمان پیگیر موضوع نبودیم. حال فرض کنید همان زمان یا امروز بگویند که جمهوری اسلامی ایران در WTO پذیرفته شد و اعلام کنند دیوار تعرفه برداشته می‌شود. چه اتفاقی می‌افتد؟ خودرو گرفته‌تا هر محصول مشابه داخلی وارد ایران می‌شود. آیا محصولات ما از کیفیت کافی برخوردارند؟ می‌توانند با شرایط رقابتی کنار بیایند؟ خدمات فروش داریم؟ قطعاً چنین نیست. پس زیرساخت‌ها آماده نشده است.

■ اگر رویکرد دولت‌های قبلی، یعنی دولت‌های پیش از دولت احمدی‌نژاد ادامه پیدا می‌کرد هم چنین شرایطی مهیابود؟

بالاخره دولت نهم روی کار آمد و ما دعوایی هم با دنیا شروع کردیم که معتقد می‌توانستیم شروع نکنیم. قرار بود درک کنیم «المومن کیس» و حقایق را بپذیریم. پس ما تغییر رویکرد داشته‌ایم. حال اگر بدانیم سهم ما در جهان چقدر است، به رشد اقتصادی مصمم تر و صد البته نزدیک‌تر می‌شویم. کل تولید ناخالص دنیا در سال ۲۰۱۳، ۷۴ هزار میلیارد دلار اعلام شد. سهم آمریکا ۱۷ هزار میلیارد دلار از این رشد است و کل اروپا هم ۱۷ هزار میلیارد دلار سهم دارد. ۳۰۰ میلیارد دلار از این رشد سهم ایران بود. این آمار را برای تحقیر بیان نمی‌کنم بلکه به این نکته تأکید دارم که باید

اقتصاد کشور در تعامل دولت و مجلس در گفت‌وگوی فرهیختگان با پرویز کاظمی، وزیر رفاه مستعفی دولت نهم

مجلس به جای حاشیه رفتن بازخواست منطقی کند

■ دولت هاشمی و خاتمی نمره قبولی می‌گیرند، دولت احمدی‌نژاد نه

در بررسی کارنامه دولت‌هایی که شاخص‌هایی که گاه به عنوان مانع پیشبرد اهداف دولت و گاه هم عامل موثری در موفقیت‌های یک دولت معرفی می‌شود همراهی و هم‌گامی یا به عبارتی تعامل درست و سازنده دولت و مجلس است. این روزها شاهد آن هستیم که درگیری دولت و مجلس از کارت‌زدهای بی‌درپی به روز و سوال گذشته و به استیضاح رسیده است. برای آوردن استیضاح وزیر علوم، بسیاری در سطح جامعه از تبدیل شدن مجلس به مانعی جدی در برابر دولت و اهداف آن ابراز نگرانی کرده‌اند. در کنار انتقادات موجود در زمینه تعامل مجلس و دولت نگاه‌به نحوه این قیود، دوره‌های پیشین برای توسعه و پیشرفت کشور خالی از لطف نیست. در همین راستا به سراغ پرویز کاظمی وزیر رفاه مستعفی دولت احمدی‌نژاد رفتیم. دولتی که شهر به چالش کشیدن مصوبات مجلس بوده، با این حال چالش چندان‌ی با مجلس نداشته است. وزیر دولت نهم علت اصلی فضای نابسامان پس از دولت احمدی‌نژاد را نبود شرایط انتقادی بسقف‌در کشور می‌داند. او با مقایسه دولت‌های پس از جنگ، بهترین دولت را از لحاظ شاخص اقتصادی، دولت خاتمی عنوان می‌کند و معتقد است اگر دولت هشتم تجربیات دولت‌های قبل از خود (دولت سازندگی و اصلاحات) را می‌دید و در مسیر آنان حرکت می‌کرد مادر بعداً اقتصادی در موقعیت مطلوبی قرار می‌گرفتیم.

شده از سوی دولت توجه می‌کند؟
هرسال در دولت‌های گوناگون بودجه تا آذر و درنهایت دی ماه تحویل مجلس می‌شود. چنانچه شاهد بودید سه سال آخر دولت دهم

خرداد ماه بودجه به مجلس رفت. واکنش مجلس چه بود؟
کسی ایراد نگرفت و مرجعی این تعلیق را زیر سوال نبرد؟
البته بدتر از تأخیر دولت این است که قوه مقننه با بودجه هر دوره چه می‌کند. سال ۹۲ بودجه در خردادماه ۲۱۰ هزار میلیارد تومان تصویب شد که مصادف با آخر دولت دهم و

ورود دولت جدید بود و البته مجلس همان مجلس قبل بود؛ بعد از سه ماه بودجه اصلاحی با کاهش ۶۰ هزار میلیارد تومانی با ۱۵۰ هزار میلیارد تصویب شد. مجلس که همان مجلس است پس چارظرف این سه ماه این همه انحراف رخ داد. بنابراین چه در زمینه صنعت و اقتصاد و چه در زمینه فرهنگ حتی به ازای تعامل مجلس و دولت هیچ گشایشی صورت نمی‌گیرد مگر اینکه اسباب نظارت فراهم شود. یکی از رکن‌های نظارت به نقد بدون سقف است نباید خط قرمز داشته باشیم. نقد مسائل روز

بدون ترس ممکن نیست.
■ شاید فضای سیاسی ما بتواند قدرت نظارت را بالا ببرد. اما قطعاً توانایی ایجاد نقد بی‌پروا و بدون سقف در کشور بسیار دشوار است. بنابراین فضای انتقادی کشور مانع از بهایزینی اساسی دارد. از همان ابتدا هم جد و جوی نزدی وجود داشته است. خواستن‌ها یا داشتن‌ها تفاوت بسیار دارد. با داشته‌هایمان چگونه می‌توانیم فشار را به خود ببخشیم؟

وقتی فرصت نقد را می‌دهیم چند جنبه مثبت رقم می‌خورد. اول اینکه افراد مغرض به حور شناخته شده و با توجه به دانش مردم به محاسبه می‌روند. افرادی که به تحلیل‌های سطحی و دور از علم دارند خود به خود کنار گذاشته می‌شوند. چون جامعه ما این تفکر را دارد که افراد مطلع و افراد سطحی‌نگر را تفکیک نکنند. درنهایت افرادی باقی می‌مانند که نقد متصفانه و متخصصانه دارند. گروهی که موجب می‌شوند مدیران ما احساس کنند هر لحظه قابل رصد هستند و دیگر نباید مصلحت را با تعریف خود اجرا کنند. دیگر مدیری نخواهیم داشت که بگوید امسال ۲/۵ میلیون شغل ایجاد می‌کنم و کسی هم نمی‌پرسد نشانه‌هایش چیست و اهش چگونه است؟

نقد به تغییر ساختار کشور کمک می‌کند و مدیران را از پرداختن به کارهای حاشیه‌ای و سیاست‌زده باز می‌دارد. در نظر بگیریم مدیر یک سازمان اجرایی با سابقه مدیریت ۹ یا ۱۰ سال در کنار مشکلات عدیده اجتماعی و اقتصادی ناگهان یک‌باره به این فکر می‌افتد که تفکیک جنسیتی در سازمان صورت بگیرد. جالب‌تر اینکه ۵۰ نماینده مجلس هم پای حکم او می‌ایستند. آیا مشکلات ما همین یک مورد بوده است. آیا مشکلات ما همین یک مورد بوده است. دیگر دغدغه‌ای نداریم. فقط همین موضوع مانده که به آن بپردازیم. البته اگر کسی هم

ایراد بگیرد می‌گویند با اسلام مخالفی یا با عقاید دینی در تعارض هستی!
■ در این بین فضایی برای حل و فصل مشکلات ترسیم کرده‌اید. از طرفی به نظر می‌آید این فضا با همکاری همه‌جانبه دستگاه‌های میسر می‌شود. شما یک سال در فضای دولت به عنوان وزیر رفاه بوده‌اید. مجلس هم به عنوان یکی از همین دستگاه‌ها هم سو با دولت بوده است. چقدر توانستید از این همکاری ایجاد شده برای دستیابی به شرایط ایده‌آل استفاده کنید؟

مشکلی که از آن یاد کردم به یک دهه اخیر برمی‌گردد. اگر یادتان باشد زمانی تثبیت قیمت‌ها اتفاق افتاد که به تصویب مجلس رسید. این همراهی مجلس بود اما به نظر بزرگ‌ترین اشتباهی بود که در اقتصاد کشور رقم خورد. حتی بعدتر مجلس هم معترف بود که اشتباه کرد و اگر قیمت‌ها گرفته نمی‌شد و هر سال ۲۰ تا ۲۵ درصد به قیمت‌ها اضافه می‌شد، شوک قیمتی چند سال اخیر را شاهد نبودیم.

■ از دهه اخیر بگذریم و به قبل تر برویم. فارغ از درگیری‌ها موجود در فضای جامعه، عملکرد کدام دولت در مسیر بهبود اوضاع و شرایط بود؟ آیا آن جامعه‌آرمانی که به آن اشاره کردید نزدیک بود؟

دولت آقای هاشمی بعد از جنگ آمده بود و بود و دشواری زیادی مواجه بود. با این حال نمره قبولی گرفت چرا که پشتوانه سیاسی خوبی داشت و حمایت‌های سیاسی از وی بسیار بود. چنانچه مثلاً ما شاهد درگیری مجلس و دولت نبودیم و همه در راستای سازندگی همکاری می‌کردند.

معتقدم دولت هاشمی برنامه تعدیل را به خوبی اجرا کرد. همان تعدیلی که دولت نهم و دهم بعدها از آن دم زد و واقع ریشه در دولت سازندگی داشت. در دوره هاشمی ساخت سدها و نیروگاه‌ها را داشتیم. پایه‌گذار مترو هم دولت هاشمی بود. نمی‌توان این دستاوردها را نادیده گرفت اما متأسفانه در کشور مشکل اخلاقی ریشه دوانیده است و در اظهارنظرهای بیشتر به دنبال تخریب هستند تا دفاع.

■ عملکرد دولت اصلاحات را در حوزه اقتصادی چگونه ارزیابی می‌کنید؟

عملکرد دولت آقای خاتمی هم مناسب بود. البته بیشتر تأثیرگذاری این دولت از زاویه تعاملات بین‌المللی بوده است. یکی از علل موفقیت دولت خاتمی این بود که کارهای خوب دولت قبل را پذیرفت و ادامه داد و بنابر شاخص‌ها حداقل در حوزه اقتصادی موفق‌ترین دولت به شمار می‌آید. در زمینه سیاسی هم اگرچه دغدغه‌هایی در تعامل دولت و مجلس وجود داشت به ویژه مجلس پنجم معمولاً رابطه زاویه‌داری با دولت داشت و آنچه این روزها در دولت یازدهم میان دولت و مجلس در حال وقوع است با کمی تفاوت در دولت اول آقای خاتمی نیز وجود داشت. اما به دلیل برنامه‌ریزی مناسب و همچنین مجلس شاهد بهبود اوضاع بودیم.

■ عملکرد دولت احمدی‌نژاد؟

اما دولت آقای احمدی‌نژاد نمره منفی می‌گیرد. در دوره ایشان کشمکش‌ها بین قوه مجریه و قانونگذار بیشتر از گذشته شد، البته تعامل مجلس با دولت تعاملی خوب بود و بیشتر درگیری‌ها از نحوه برخورد دولت با مجلس حاصل شد. البته معتقدم بهتر بود در زمان حضور دولت نهم و دهم انتقاد می‌شد تا اینکه مصداق لگدنزدن به چنانه را شاهد باشیم. کم‌اینکه احمدی‌نژاد محصول ساختار است که نه مسئول ساختار آن، جای خالی نقد و نظارت کار را به اینجا کشاند.

■ درباره دولت یازدهم و برنامه‌های آن نظراتان چیست؟

رابطه دولت و مجلس را در ابتدای بحث و با اشاره به استیضاح به آن پرداختم و فعلاً در ابتدای راه هستیم اما